IMPULZY

pre miestnu kultúru 3/2010

Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi XII. ročník

INFORMAČNO-PORADENSKÝ SPRAVODAJCA

PRE KULTÚRNOOSVETOVÝCH PRACOVNÍKOV OKRESOV PRIEVIDZA A PARTIZÁNSKE

V ČÍSLE:

ÚVODNÍK
- Koho zaujíma kultúra? ... a aká?

KULTÚRNE OZVENY
- Záľuby a voľný čas
- Krajský detský hudobný festival
- Prázdninuj na Slovensku
- Štvrtok? Jedine koncert!
- Zlatý kvet z Tatranskej doliny
- Folklórny súbor Vtáčnik jubiloval
- Hornonitrianske folklórne slávnosti
- 15. Dni majstrov Trenčianskeho kraja v Bojniciach

VÝSTAVY, VERNISÁŽE
- Majstri hrnčiari
- Pocta majstrom

MEDAILÓN
- Lenka Vaňová, speváčka ľudových piesní

INFORMUJEME OBCE
- Pozvánky kultúrno-osvetovým pracovníkom
- Navštívte s deťmi galériu v prírode...
- ... a tiež Galériu RegionArt pri RKC v Prievidzi

SPOLOČNOSŤ OTVORENÁ VŠETKÝM
- Kotvy a krídla
- Vplyv hudby na zdravotný stav človeka

VIETE, ŽE...
- ... aj topánky majú svoju históriu?

Koho zaujíma kultúra? ... a aká?

Každý človek, ktorý dospeje až do takého vývojového štádia, že sa mu žiada kultúry, má právo hľadať tú svoju. Hľadať a nachádzať, samozrejme. A svojim konštruktívnym dopytom po kúskoch, ktoré potešia jeho dušu, vytvárať tlak na ponuku ušitú podľa jeho predstáv... Potom sa stane, že sústredený záujem staršej a strednej generácie po dychovej hudbe nasycujú festivaly tohto hudobného žánru. Všetky generácie návštevníkov môžete stretnúť na folklórnych podujatiach. No a takmer výhradne mladí sa tešia koncertom pod holým nebom, kde hrajú viac-menej slávne hviezdy a hviezdičky, ale hlavne, všade je voľnosť a stmievajúca sa obloha prikryje aj nejaký ten prehrešok voči mravnosti. Tak vznikajú letné festivaly pre mladých s fantastickou atmosférou, na ktoré sa chodí - aj kvôli hudbe.

V horšej situácii, podobnej tej, keď sa vyberiete hľadať niečo úplne konkrétne do hypermarketu ste vtedy, keď hľadáte niečo špecifické - menšinové hudobné žánre, divadlo využívajúce alternatívne postupy, hodnotné výtvarné umenie ... skrátka niečo, po čom nebažia masy, ale nanajvýš dvadsať - päťdesiat vám podobných v celom regióne. Logicky je kultúrnych podujatí určených menšinovým a vyhraneným typom divákov menej, ako tých, ktoré zaplatí veľký záujem más.

Potom sa čas od času objaví v médiách povzdych, ako kamenné inštitúcie hľadajú len osvedčené a ľahko predajné tituly, ako na vidieku chýba skutočné umenie, a teda je tu všetko úplne nanič. A čo urobí kultúrna inštitúcia s takýmito povzdychmi?

V prvej fáze si povie - majú pravdu tí skeptici - však my vieme, čo je kvalita a pre nás nie je najmenší problém prezentovať ju. Zamyslí sa, aj sa poradí so skúsenými a rozhľadenými a pozve špičkových umelcov menšinových žánrov. Keďže ani oni neúčinkujú zadarmo, ruku k dielu priloží aj Ministerstvo kultúry - aj ono má záujem, aby na vidiek dorazila skutočná kvalita - a zdá sa, že problém je vyriešený.

Ale celkom nie je, lebo presne tí vzdychajúci a túžiaci po kvalite, tak oni akoby náhodou (lenže vo vesmíre neexistujú náhody), práve vtedy nemajú čas a neprídu... Však ani nemusia, skúsil by im niekto vynadať. Veď kultúra nie je povinná školská dochádzka. Organizátor má dve možnosti - zanevrieť na celý svet a zmeniť povolanie, alebo vytrvať ...

Lebo popravde, ľudia niekedy aj príjemne prekvapia a prídu - je to taká hra, kto dlhšie vydrží. Odrazu prídu napriek krízam, napriek tomu, že kultúra nie je povinná. Zdá sa, že Slováci - dokonca aj mládež - potrebujú tradície... potrebujú tri-štyri roky počúvať, ako je niekde skvele a potom sa tam vyberú aj oni. Keď aj nie z lásky k umeniu, tak z potreby nezaostávať za trendmi. Ak teda v plnom zdraví pripravujete kultúrne podujatie už nejaký ten šiesty-siedmy rok, pomaly vám svitá nádej, že prestanete divákov počítať na desiatky a prejdete k stovkám a tisícom.

Ale to už musíte pomaly začať počítať s tým, že sa vám z tej tisícky odčlení nejakých 5 - 6 ľudí a začne nadávať, že toto je síce masová a osvedčená kultúra, ale oni by chceli niečo špeciálne a menšinové ...

Ľudmila Húsková

ZÁĽUBY A VOĽNÝ ČAS

Čo sú vlastne záľuby? Veci, ktoré pravidelne a radi robíme? Veci, ktoré nám prinášajú radosť, uvoľnenie, oddych? Presne tak, záľuby sú také pestré, aká je ľudská fantázia...

Koníčky a záľuby posúvajú človeka do zaujímavej roviny fantázie a snenia. Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi v obci Lehota pod Vtáčnikom zorganizovalo už 5. ročník prehliadky Moje hobby, tvoje hobby. Slávnostné otvorenie prehliadky zabezpečila, už akosi tradične, domáca skupina Bukovina.

Predchádzajúce ročníky ponúkli návštevníkom tvorivé talenty, inšpiráciu a fortieľ mladých i starších. Nebolo tomu inak ani tento rok. Privítali sme našich verných vystavovateľov, ktorí obohatili svoje zbierky o nové vzácne prírastky, ale prišli i noví priaznivci a nadšenci svojho hobby - a to je práve zmyslom a cieľom tohto podujatia - objavovať a nachádzať v sebe talent, inšpiráciu k tvorbe niečoho nového, zberateľskú vášeň, a hlavne nájsť „dieťa v sebe samom", ktoré sa túži hrať. Na tohtoročnej prehliadke sa stretlo viac ako 30 vystavovateľov s rozmanitými a pestrými záľubami.

Mohli ste tu vidieť **nádhernú zbierku náprstkov, vzácnych známok, skamenelín, motýľov, chrobákov, bonsají.** Na vlastné oči ste mohli vidieť, ako sa **maľujú portréty, paličkuje čipka, vyšívajú obrazy, tkajú koberce, zdobia kraslice, ako sa robí patchwork, ako sa pletie z papiera, ako je to so servítkovou technikou, ako sa vypaľujú obrazy do dreva.** Návštevníci videli aj nádejných **vynálezcov.** Nechýbali **železniční, lodní, leteckí, plastikoví modelári.** Stretli sa tu ľudia rôznych temperamentov, záľub, vkusu, ale jedno majú spoločné - sú to bez výnimky veľmi zaujímaví ľudia, čo potvrdila aj vysoká účasť návštevníkov prehliadky.

Monika Ergangová

KRAJSKÝ DETSKÝ HUDOBNÝ FESTIVAL

Krajský detský hudobný festival sa v tomto roku sa uskutočnil 24. apríla 2010 v Dome kultúry SNP v Zemianskych Kostoľanoch. Predstavili sa detské ľudove hudby: **Lachovček Púchov, DFS Malý Vtáčnik Prievidza, DFS Kornička Trenčín, DFS Fialka Partizánske, DFS Čančatá Stará Turá,** spevácke skupiny: **DFS Poniklec Udiča, DFS Malý Vtáčnik Prievidza, DFS Malá Lubená Poluvsie, DFS Bystrinka Považská Bystrica, DFS Radosť Trenčín, DFS Kornička Trenčín,** sólisti inštrumentalisti: **Lukáš Hochman - heligónka - DFS Radosť Trenčín, Michal Gáči - gajdy - DFS Malý Vtáčnik Prievidza, Juraj Mäsiar - heligónka - DFS Fialka Partizánske** a sólisti speváci: **Lucia Satinová - DFS Konôpka Dohňany, Katarína Marošiová - DFS Bystrinka Považská Bystrica, Hanka Pauleová - DFS Malý Vtáčnik Prievidza, Eliška Dominová - DFS Fialka Partizánske, Mária Balková - DFS Malý Vtáčnik Prievidza, Ivana Krpelanová - DFS Malá Lubená Poluvsie, Júlia Šujanová - DFS Malá Lubená Poluvsie, Pavol a Jakub Kovalíčekovci - DFS Fialka Partizánske, Emma Ďuríková - DFS Radosť Trenčín, Sára Šteiningerová - DFS Radosť Trenčín, Tereza Kohoutová - DFS Kornička Trenčín, Mirka Santová - DFS Štvorlístok Trenčianska Turná, Mária Lacková - DFS Štvorlístok Trenčianska Turná.** Vystúpenia kolektívov a sólistov hodnotila odborná porota v zložení:

Mgr. Rudolf Veselovský - metodik pre hudbu SOS Banská Bystrica

Mgr. Igor Gašpar PhD. - vysokoškolský pedagóg a predník ĽH Borievka Banská Bystrica

Beáta Balážová - učiteľka spevu ZUŠ Bojnice.

Na celoslovenský festival odporučila :

DĽH Lachovček Púchov s programovým blokom Lietala si lastovienka, spevácku skupinu **DFS Kornička Trenčín** s programovým blokom Vítanie jari, sólistku speváčku **Terezu Kohoutovú - DFS Kornička Trenčín** a inštrumentalistu **Lukáša Hochmana heligonkára - DFS Radosť Trenčín.** Ďalší súťažiaci získali zlaté, strieborné a bronzové pásma a vecné ceny.

Krajský detský hudobný festival sa v tomto roku vyznačoval vysokou úrovňou, svedčiacou o dobrej práci v detských folklórnych kolektívoch.

Eva Henčelová

PRÁZDNINUJ NA SLOVENSKU

Pod týmto názvom sa skrývali oslavy Medzinárodného dňa detí, realizované v Bojniciach v rámci celoslovenského projektu **Slovenskej agentúry pre cestovný ruch** (SACR). Spolu s agentúrou sa na organizácii podieľalo aj Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja a ďalší spoluorganizátori: Kultúrne centrum Bojnice, SNM - Múzeum Bojnice a ZOO Bojnice.

Hoci podujatiu (1. júna 2010) neprialo počasie a organizátori ho museli presunúť z krásnych exteriérových priestorov zámockej priekopy do Kultúrneho centra v Bojniciach, tešilo sa mimoriadnemu záujmu detí z okolitých škôl. Celkovo bránami kultúrneho centra prešlo približne tisíc detí. Na hlavnom pódiu pre ne vystúpilo viacero detských a mládežníckych kolektívov z regiónu i hostia: Divadlo Maska zo Zvolena s predstavením veľkorozmerných bábok Happy ZOO a spevák Samo Tomeček so skupinou Free Inna Cage. Program vtipne moderovali dvaja šašovia v podaní Romana Slaninu a Nora Antalíka zo Slovenskej spektakulárnej spoločnosti Rimavská Sobota.

Ale aj mimo hlavnej sály si mohli deti nájsť množstvo sprievodných podujatí. V rámci nich sa prezentovali propagačnými materiálmi i animačnými aktivitami organizácie s ponukou podujatí, letných táborov, programov pre deti. Svojim stánkom sa prezentovala aj SACR, ktorá v rámci podujatia vyhlásila veľkú vedomostnú súťaž zameranú na poznávanie Slovenska. Súťaž vyhodnotila a víťazov odmenila v závere podujatia. Ďalej sa predstavili: **Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, Hornonitrianske múzeum v Prievidzi, Hvezdáreň v Partizánskom**, CVČ Spektrum v Prievidzi, Centrum voľného času Bojnice, Slovenský červený kríž, Materské centrum Slniečko, Občianske združenie Hipo Máčov (vidiecka turistika), Občianske združenie Vyšehrad (letné tvorivé dielne pre deti) a keramikár Rastislav Haronik, Klub leteckých a lodných modelárov Prievidza, Cestovná kancelária Slniečko, Regionálne združenie cestovného ruchu Horná Nitra, Tatralandia a ďalší. Pred kultúrnym centrom zaparkoval nádherný karavan, ktorý mohli deti obdivovať aj zvnútra a ukážkami svojej práce sa prezentovali aj bojnickí hasiči.

Záver podujatia patril pôsobivému dobehu štafety World harmony run. Štafetu - zapálenú fakľu - si mohli poťažkať všetci prítomní, ktorí prejavili záujem a zároveň si v duchu mohli želať niečo dobré - nie však pre seba, ale niekoho iného. Touto peknou myšlienkou o porozumení a harmónii medzi ľuďmi skončili oslavy dňa detí v Bojniciach.

Priaznivé ohlasy priamo na podujatí i po ňom svedčia o tom, že organizátorom sa podarilo podať deťom k ich sviatku pekný darček. Spočíval nielen v zábave a poučení, ale aj v ponuke na aktívne a zmysluplné prežitie leta. Pozitívom, ktoré by ešte viac vyniklo pri peknom počasí, bol fakt, že pri ňom spojilo svoje sily viacero subjektov, ktoré sa venujú deťom.

Mgr. Ľudmila Húsková

ŠTVRTOK? JEDINE KONCERT!

Od začiatku roka vystúpilo v Regionálnom kultúrnom centre v mesačných intervaloch päť kapiel - **Náhodní pocestní z Vrútok, Zuzana Suchánková z Bratislavy, Sanyland z Prievidze, Ľuboš Brtáň Quartet z Bratislavy a Ján Kryl z Čiech.**

Skupina **Náhodní pocestní** vystúpila vo februári 2010. Je to kapela mladých hudobníkov, ktorá vznikla v roku 2001. Členovia z nej odchádzali, iní zase prichádzali. Ich konečné zoskupenie zostalo pri menách: **Dalibor Urminský (spev, gitara, akordeón), Roman „Zibo" Zábojník (basová gitara, spev), Radomír Herle (bicie, perkusie), Vetroň (spev, akustická gitara, perkusie) a Adrián Mikušák (saxafón, klarinet, flauta).** Hrajú hudobný štýl folkrock, ktorý privodil v sále Regionálneho kultúrneho centre veľmi príjemnú atmosféru.

Zuzana Suchánková vystúpila v marci v štýle soul, blues, jazz. Zuzana Suchánková, ktorú začínajú kritici označovať za prvú tvár slovenského blues, spieva, hrá a dokonca aj tvorí piesne a hudbu, ktorú na koncertoch prezentuje. V minulosti vyučovala spev v hudobnej škole Andante, dnes má svoju súkromnú spevácku školu, a učí aj v Akadémii Musicana. Dokonca sa zúčastnila na známej medzinárodnej súťaži Česko-slovenská superstar - samozrejme - ako učiteľka spevu. Spolupracovala napr. s Denisom Lachom.

Dramaturgia cyklu Štvrtok? Jedine koncert! nezabudla ani na rodákov z nášho kraja, spomedzi ktorým k nám v apríli zavítal rodák z Prievidze Slavo Grék - Sany so svojou kapelou **Sanyland** v zložení **Slavo „Sany" Grék** (spev, akustická gitara, elektrická gitara), **Zuzana „Sue" Mikulcová** (spev, perkusie), **Ivan Polák** (spev, akustická gitara), **Juraj Griglák** (kontrabas, basgitara), **Martin Zajko** (slide gitara, mandolina), **Igor „Ajdži" Sabo** (spev, bicie nástroje, perkusie). Prišli si ho vypočuť poslucháči rozličného veku, medzi ktorými boli aj Sanyho známi, učitelia, rodina. Sanyland odohral svoj koncert v štýle folk, rock jazz, blues a world music, a poslucháčov nesporne zaujal.

Ľuboš Brtáň Quartet - kvalitný jazz v podaní mladých hudobníkov, ktorý si poslucháči mohli vypočuť v máji. Skupinu mladých hudobníkov tvoria **Ľuboš Brtáň (gitara)** a **Juraj Raši (bicie),** ktorí sú študentami prestížnej jazzovej akadémie v rakúskom Grazi a spolupracujú s poprednými jazzovými hráčmi ako sú Klaudius Kováč, Juraj Bartoš a iní... Ďalším členom kapely je **Martin Uherek**

(alt saxafón), ktorý získal ocenenie za inštrumentálny výkon na poľskej medzinárodnej súťaži a taktiež ocenenie v súťaži Nové Tváre Slovenska. Kapelu uzatvára štvrtý člen **Robert Ragan Jr. (kontrabas),** ktorý je synom jedného z najznámejších slovenských jazzových hráčov. Taktiež získal cenu za inštrumentálny výkon. Na koncerte zaujali poslucháčov známymi, ale aj menej zámymi jazzovými skladbami a taktiež vlastnou tvorbou.

Prvý polrok v rámci cyklu Štvrtok? Jedine koncert! uzavrel známy český textár, básnik, hudobník, skladateľ a spevák, brat legendárneho hudobníka Karla Kryla, **Ján Kryl,** ktorý navštívil náš región v júni. Spieval piesne Karla Kryla, ale v prvom rade prezentoval vlastnú tvorbu piesni a taktiež básní. V doobedňajších hodinách bol koncert v sále Regionálneho kultúrneho centra určený pre študentov stredných škôl a pre študentov 9.ročníka základných škôl, v poobedňajších hodinách pre verejnosť. Koncert Jána Kryla sa tešil záujmu nielen staršej, ale aj mladšej generácie, ktorá si ho prišla vypočuť vo veľkom množstve.

Dana Kajanová

ZLATÝ KVET Z TATRANSKEJ DOLINY

To vám je taký kvet, ktorý má silu vyliečiť ťažko chorých, keď už zlyhávajú všetky osvedčené medicínske postupy. Neveríte? Aj ja som zo začiatku k tomuto posolstvu rozprávky, ktorá mala svoju trojnásobnú premiéru v Kanianke v júni tohto roku, neverila.

Prastarý text autorov Iva Gajdoša a Ondriša Jariabka, ktorí kanianski divadelníci oprášili v rámci osláv 90. výročia divadla v Koši a Kanianke na prvý pohľad neposkytuje nič, čím by mohol zaujať súčasného inscenátora. Pripomína scenáre televíznych bábkových rozprávok zo sedemdesiatych rokov.

Lenže Kaniančania (a teda aj Košania) k inscenovaniu tejto rozprávky pristúpili s čistým srdcom a nostalgiou za zlatými časmi divadla, keď ste zasvietili baterkou na kulisy a vznikla ilúzia mesiaca, ktorej diváci verili na sto percent. A predstavte si, v ten podvečer sme tejto ilúzii uverili aj my - hoci rozmaznaní filmovými trikmi Stevena Spielberga a Jamesa Camerona.

Na javisku v Kanianke sme totiž mohli obdivovať jednoznačný divadelný názor poctivo pretransformovaný do javiskovej podoby. Cítili sme, že nás predstavením vedú režiséri - Viliam Kurbel a Veronika Foltánová - ktorí tento typ divadla dôverne poznajú, veľa pre nich znamená a veria mu. A túto svoju vieru podporili aj poctivou prácou s textom, scénou a hercami. Vzniklo štýlovo čisté realistické predstavenie s úprimným mravným pátosom. Vďaka tomu javisko súznelo s hľadiskom plným detských ale aj dospelých divákov. Možno práve pre nás dospelých bola táto inscenácia rozprávky nostalgickým návratom do čias, keď sa v umení pracovalo so slovom ako s pokladom a všetci zúčastnení mu verili.

Sympatickým pozitívom predstavenia je harmonické javiskové súžitie viacerých generácií predstaviteľov - detských, mládežníckych i dospelých. Práve tí posledne menovaní dávajú predstaveniu potrebný pokoj, tam, kde sa žiada pritlačiť na význam slova, mládežníci energiu svojho dospievania a deti občas pôvab nechceného.

Lebo nech divadelná teória hovorí čokoľvek, vždy tu bude hľadisko a pred ním javisko, ktoré má naplniť očakávania konkrétnych ľudí v konkrétnej chvíli. Ak sa mu to podarí tak, že vysloví vlastný názor bez podliezania predpokladanému vkusu a trendom a rozoznie sa vďačný potlesk - tak je to jednoznačná hodnota, ktorú už netreba preverovať ďalej.

Ľudmila Húsková

FOLKLÓRNY SÚBOR VTÁČNIK JUBILOVAL

Bolo to už 40 rokov, čo folklórny súbor Vtáčnik začal písať svoju históriu. Impulz k jeho vzniku dala skupina mladých ľudí, ktorá sa schádzala vo Veľkej Lehôtke - teraz prímestskej časti Prievidze. Po príchode zanieteného interpreta folklóru Milana Chvasteka do Prievidze v roku 1969, začal súbor pracovať systematicky, a to sa odrazilo i na úrovni a kvalite telesa. Vzniklo veľa nových choreografií, s ktorými sa súbor predstavoval na mnohých festivaloch doma i v zahraničí. Oslavy 40. výročia vzniku súboru sa mali konať v roku 2009, no rôzne nepriaznivé príčiny spôsobili, že oslavy sa konali až v apríli tohto roku v Dome kultúry v Prievidzi. V programe nechýbali najzaujímavejšie choreografie z rôznych oblastí Slovenska, ako je Horehronie, Terchová, Zemplín, ale i z nášho regiónu hornej Nitry. Okrem súčasných členov súboru sa predstavili i členovia Senior Vtáčnika, teda bývalí členovia súboru, ktorí ešte vykazujú tanečnú činnosť. Prvá spomienka patrila zakladajúcemu vedúcemu Milanovi Chvastekovi a jeho terchovským melódiám. Po tanečných choreografiách, speváckych a muzikantských vstupoch nasledovalo poďakovanie všetkým súčasným i predchádzajúcim členom súboru, ktorí sa zaslúžili o dobré meno kolektívu, o reprezentáciu a zachovávanie folklórnych tradícií v regióne hornej Nitry. Na spoločnom stretnutí sa spoznávali a spomínali bývalí i súčasní členovia. Každý priniesol svoju spomienku a nechýbali ani spoločné piesne a veselá zábava.

Eva Henčelová

HORNONITRIANSKE FOLKLÓRNE SLÁVNOSTI

Jubilejný 25. ročník Hornonitrianskych folklórnych slávností sa uskutočnil v dňoch 23. - 26. júna 2010. Organizátormi podujatia boli: Trenčiansky samosprávny kraj, Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, Mesto Prievidza, Hornonitrianske múzeum v Prievidzi, TEZAS spol. s r.o. Prievidza a Kultúrne a spoločenské stredisko Prievidza. Podujatie sa konalo s finančnou podporou Ministerstva kultúry Slovenskej republiky. Jednotlivé programy sa realizovali v priestoroch Regionálneho kultúrneho centra v Prievidzi, v Hornonitrianskom múzeu v Prievidzi a v lesoparku v Prievidzi. Slávnosti sa začali 23. júna 2010 vernisážou výstav Majstri hrnčiari a Pocta majstrom, ktoré boli nainštalované v Galérii Regionart Regionálneho kultúrneho centra v Prievidzi. Výstava **Majstri hrnčiari** sa realizovala v rámci cezhraničného projektu Tvůrčí dialogy v tradici přes hranici a vystavovalo na nej 19 autorov zo Slovenska i Českej republiky. Výstava **Pocta majstrom** bola venovaná trom majstrom - ľudovým umelcom nášho regiónu, ktorí sa v tomto roku dožívali okrúhlych životných jubileí **Jozef Lenhart - 90 rokov, Ján Reis - 90 rokov a Juraj Leporis - 85 rokov.**

Zbierky na móle bol inscenovaný program o tradičnom odievaní na hornej Nitre, realizovaný 24. júna 2010 v priestoroch Hornonitrianskeho múzea v Prievidzi. V programe účinkovala **spevácka skupina Marinka z Čavoja a folklórna skupina Hájiček z Chrenovca Brusna.**

Rezbárske sympózium ľudovej plastiky bolo sprievodným podujatím 25. ročníka Hornonitrianskych folklórnych slávností a prebiehalo od 21. do 25. júna 2010. **Vernisážou výstavy drevených plastík** piatich autorov z Trenčianskeho kraja i Česka boli 25. júna 2010 otvorené programy v lesoparku v Prievidzi. Slávnostného otvorenia sa zúčastnili podpredseda Trenčianskeho samosprávneho kraja PaedDr. Jozef Božík, PhD, poslanec TSK a viceprimátor mesta Prievidza Ing. Milan Dérer, poslanec TSK Ing. Vojtech Čičmanec a zástupcovia spoločného cezhraničného projektu z Českej republiky. Po slávnostnom otvorení pokračovali slávnosti v amfiteátri lesoparku

vystúpením **Detského folklórneho súboru Děcka z Kunovic a cimbalovej muziky Pramének.** Vo večernom programe sa predstavila **folklórna skupina Lubená z Poluvsia** so svojím jubilejným programom Keď ma sobášeli. V sobotu 26. júna pokračovali programy 25. ročníka Hornonitrianskych folklórnych slávností vystúpením detských folklórnych súborov regiónu hornej Nitry v programe **Veselože...,** v ktorom sa prestavili detské folklórne súbory **Malý Vtáčnik Prievidza, prípravka DFS Malý Vtáčnik Prievidza, Malá Lubená Poluvsie, Malý Hájiček Chrenovec - Brusno, Husiarik Brodzany, Sielnica Lazany a Belanček Valaská Belá.** V komornom programe **Generácie - z matky na dcéru** sa predstavili tri rodiny speváčok, kde sa ľudová pieseň dedila z matky na dcéru. Účinkovali speváci z Čerenian, Valaskej Belej a Nitrianskeho Pravna.

Hlavný program slávností **Návraty**- vystúpenie folklórnych skupín regiónu hornej Nitry bol zostavený z najúspešnejších programov predchádzajúcich folklórnych slávností a predstavili sa v ňom folklórne skupiny **Vrchárka z Čavoja, Bukovec z Diviak nad Nitricou, Hájiček z Chrenovca - Brusna, Košovan z Kanianky, Sielnica z Lazian, Lubená z Poluvsia, Košarinka z Temeša, Belanka z Valaskej Belej, Dúbravka z Veľkej Čause a Krovinky z Veľkej Lehôtky.** Hosťom folklórnych slávností bol **folklórny súbor Vtáčnik z Prievidze,** ktorý sa predstavil svojím jubilejným programom pripraveným k 40. výročiu vzniku folklórneho súboru. V jeho radoch účinkovali aj členovia Senior Vtáčnika, ktorí vhodne doplnili jubilejný program súboru. Sprievodnými podujatiami slávností **boli tvorivé dielne tradičných ľudových techník** pre deti i dospelých (sieťovanie, šitá čipka, maľba na sklo, výroba bábok) pod názvom **Škola majstrov, tvorivé dielne točenia na kruhu a modelovania z hliny Ruky v hline**, **výstava fotografií** z predchádzajúcich ročníkov folklórnych slávností fotoamatérov regiónu hornej Nitry a členov Junior klubu pri Centre voľného času Spektrum v Prievidzi **Folklór vo fotografii** a **jarmok ľudových remesiel,** kde ľudoví umelci predvádzali i predávali svoje výrobky.

Eva Henčelová

15. DNI MAJSTROV TRENČIANSKEHO KRAJA V BOJNICIACH

Druhý májový víkend tohto roku žilo centrum Bojníc opäť neopakovateľnou atmosférou akú môže vyčariť iba prezentácia tradičného ľudového umenia a remesiel. Počas dvoch dní, pre ktoré je charakteristická mimoriadna návštevnosť umocnená paralelným konaním viacerých kultúrnych akcií, sa tu predstavilo 60 remeselníkov z jednotlivých regiónov Trenčianskeho kraja , ale i ďalších regiónov Slovenska. Organizátori tohto festivalu, ktorými boli Trenčiansky samosprávny kraj, Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, Mesto Bojnice a Kultúrne centrum v Bojniciach, museli z hľadiska obmedzených technických možností limitovať účasť omnoho väčšieho počtu záujemcov o tento, dnes už tradičný festival ľudového umenia a remesiel. Prioritu mali ľudoví umelci Trenčianskeho kraja aj z toho dôvodu, že podujatie bolo súčasťou projektu cezhraničnej spolupráce TVŮRČÍ DIALOGY V TRADICI PŘES HRANICI a partnermi Regionálneho kultúrneho centra v Prievidzi ako hlavného cezhraničného partnera na slovenskej strane boli Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne, Považské osvetové stredisko a Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici. Títo partneri zabezpečili účasť remeselníkov zo svojich regiónov, s osobitným zreteľom na prezentáciu hrnčiarov a keramikárov, ktorí sú v tomto období v rámci projektu predmetom výskumu a dokumentácie. Aby efekt ich účasti na tomto festivale pre záujemcov o keramiku a remeslo vôbec bol znásobený, keramikári a hrnčiari nielen predvádzali ukážky točenia na kruhu či modelovania z hliny, ale prostredníctvom tvorivých dielní aktívne do nich vtiahli i vybrané skupiny návštevníkov. Boli nimi zdravotne postihnuté deti z Centra sociálnej pomoci Domino, klienti centra sociálnych služieb Humanity a desiatky jednotlivcov, ktorí sa odvážili sadnúť za hrnčiarsky kruh a vytočiť si jednoduchú misku, alebo vymodelovať figúrku či keramický šperk. Bolo až dojímavé sledovať ako sa napr. deti s mentálnym postihnutím dokázali zveriť do rúk keramikárky Soni Zelískovej z Novej Dubnice n/Váhom – ženy s obrovskou senzibilitou hmatu, avšak s iným druhom postihnutia – slepotou, ale aj ďalších majstrov.

Aj keď - ako sa hovorí - dažďu počas tohto festivalu akoby stále „viseli nohy", nerozpršalo sa počas dvoch dní podujatia natoľko, aby znemožnilo jeho konanie. Návštevníci, pre ktorých boli tieto prezentácie hlavným cieľom ich návštevy, ale i tých, ktorí Hurbanovým námestím prechádzali, tak umožnili zažiť atmosféru skutočného víkendu s ľudovým umením tak, ako si to priali organizátori.

A. Lomnická

Peter Vozárik - Trenčín

Eva Gregorová - Prievidza

MAJSTRI HRNČIARI
výstava keramikárov Trenčianskeho a Zlínskeho kraja

Galéria RKC Regionart, 23. 6. 15. 7. 2010

V tomto roku Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi ako hlavný cezhraničný partner projektu TVŮRČÍ DIALOGY V TRADICI PŘES HRANICI spolu s ďalšími partnermi zameralo svoju pozornosť na keramikárov prihraničných regiónov - Zlínskeho a Trenčianskeho kraja. Po prezentácii a výskume výrobcov ľudových hudobných nástrojov, ktoré boli predmetom záujmu v minulom roku sa tak systematicky začína venovať ďalšiemu okruhu tradičnej ľudovej kultúry a remesla. 15. Dni majstrov Trenčianskeho kraja konané v máji tohto roku boli prvou aktivitou projektu, kde sa zišli keramikári Trenčianskeho kraja a popri predvádzaní ukážok verejnosti tu aj sústredili predmety tradičnej i súčasnej „hrnčiny" určené na výstavu, ako ďalšiu aktivitu projektu.

Istým úspechom výstavy je už samotné sústredenie menších či väčších kolekcií keramiky celkove až od 19 keramikárov, z toho 8 zo Zlínskeho a 11 z Trenčianskeho kraja. Výstava predstavuje je realizovaná v rámci projektu cezhraničnej spolupráce TVŮRČÍ DIALOGY V TRADICI PŘES HRANICI za účasti partnerov z Českej a Slovenskej republiky. Väčšiemu množstvu autorov zodpovedá aj široké spektrum jednotlivých druhov keramiky. Popri tradičnej úžitkovej hrnčine, s ktorou sa predstavujú napr. Anton a Izabela Chylovi z Prievidze, manželia Crlovi z Buchlovic, Hana Jančová z Buchlovic, Soňa Zeliskova z Dubnice n/Váhom a Andrea Gontkovská z Dolného Sŕnia, výstava obsahovala i iné druhy keramiky. S výrobkami z kameniny, - keramiky ktorá svoju mimoriadnu tvrdosť dosahuje vysokým stupňom výpalu a aj preto je vhodná ako úžitková keramika, sa predstavili najmä Emil Kobza z Velehradu či Gabriela Majíčková z Uherského Hradišťa. Istým návratom k starodávnej archaickej keramike sú výrobky Igora Chrásteka zo Zlechova a historické repliky pravekej keramiky od Petra Vozárika z Trenčína. Všetky sú príkladmi tzv. zadymovanej, „čiernej" keramiky pálenej v poľných peciach bez prístupu vzduchu. Nechýbala ani keramika typická pre novovek, ktorú do strednej Európy v 16. storočí priniesli Habáni a ktorá má pôvod v severotalianskom meste Faenze, či ostrove Mallorka. Odtiaľ sú odvodené i jej názvy - fajáns, majolika. Typická je pre ňu maľba štyrmi základnými farebnými glazúrami (žltá, zelená, modrá, fialová) na biely povrch. Na výstave sa s týmto druhom keramiky predstavili Zuzana Hartlová z Tupes, Denisa Chvátalová z Osvětiman a Pavol Vozárik z Trenčína. Keramické výrobky, pre ktoré je typické voľné modelovanie z plátov hliny, s prípadným použitím sadrových odliatkov, sa predstavil známy keramikár Rastislav Haronik z Nitr. Pravna, Vítězslav Klofáč zo Starého města. Kombináciami točenej keramiky i voľne tvarovanej z ruky zaujali Lýdia Ivaňová, Jana Kosarová z Trenčína a Alena Králiková zo Selca. Všetky tri sa popri úžitkovej keramike venujú i tvorbe dekoratívnej a figurálnej keramiky. Dve autorky z hornej Nitry - Tatiana Kopecká (Bojnice) a Ľudmila Mikulová (Čereňany), ktoré sa keramike venujú iba zo záľuby, sú výhradne zamerané iba na figurálnu tvorbu.

Výstava mala aj svoj didaktický rozmer - jej súčasťou boli panely s charakteristikou historického vývoja a jednotlivých druhov keramiky. Profil vystavujúcich autorov divákovi priblížili vystavené medailóny s portrétnymi fotografiami a stručnými charakteristikami. Hoci na realizácii výstavy malo mimoriadny podiel najmä Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, na jej príprave sa podieľali aj Občianske združenie Kunovjan z Kunovíc ako vedúci partner z ČR, Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne, Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici a Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici ako ďalší partneri na slovenskej strane. K výstave bol pripravený bulletin, informujúci v textovej i obrazovej podobe o vystavujúcich autoroch a ich tvorbe.

A. Lomnická

Pavol Vozárik - Trenčín

POCTA MAJSTROM

Jozefovi Lenhartovi *11. 7.1920 , Jurajovi Leporisovi *31.3.1925, Jánovi Reisovi *10.5.1920
Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, Galéria Regionart, 23. 6. 15. 7. 2010

Možno sa pýtať, či je to náhoda, alebo dar osudu, že na hornej Nitre sa v rozpätí 5-ich rokov po sebe narodili a doteraz pôsobia takí významní majstri ako sú tohtoroční traja jubilanti - Jozef Lenhart z Bojníc, Juraj Leporis a Ján Reis z Prievidze. Každý z nich svojimi remeselnými zručnosťami i originalitou ľudovoumeleckých a remeselných výrobkov, ktoré vyšli z ich rúk, stelesňuje špičkové hodnoty či už v oblasti pastierskeho a bačovského riadu, alebo v oblasti tokárskej výroby, umeleckého stolárstva a rezbárstva.

To čo priniesli tomuto regiónu za desaťročia svojej činnosti je o to vzácnejšie, že každý svojim spôsobom - nadväzuje na jeho tradície - vyjadruje jeho dušu, jeho genius locí. Aj keď diela týchto majstrov majú hmotnú podobu, sú akoby opradené tajomstvom - je v nich zakódovaná pamäť a zručnosti predkov - otcov, starých otcov, pastierov dobytka a oviec, tovarišov a majstrov, ktorí rozumeli remeslu napriek tomu, že nemali na to zvláštne školy.

Z ich rozprávania vieme, že boli vlastne samoukovia - učil ich život, pokora a sebadisciplína v konfrontácii s tvrdými požiadavkami, ktoré na nich kládla jednoduchá potreba prežitia spolu s udržaním remesla. Talent preň im bol daný do vienka spolu s nezvyčajnými schopnosťami jeho zdokonaľovania. Ich spôsob učenia bol často tzv. kradnutím očami - čo videli, jednoducho dokázali zmajstrovať. Hoci všetci traja zhodne tvrdia, že na remeslo nie sú vlastne školy, oni sami sa stali prirodzenými autoritami a učiteľmi pre desiatky ďalších záujemcov o remeslo, ktorí si ich vyhľadali v ich skromných dielňach, počúvali ich rady i prezradené tajomstvá a skúšali sa im v nadobúdaných zručnostiach priblížiť.

Všetci traja mali v detstve a mladosti zvláštny dar absorbovať do seba cez remeslo aj celý kontext naň naviazanej tradičnej kultúry a zvykov. Aj preto sú nielen zručnými remeselníkmi vo svojom odbore, ale aj pamätníkmi, rozprávačmi, či spevákmi ľudových piesní. Z ich rozprávania by sa poľahky dali napísať knihy ukrývajúce ich autentickú skúsenosť a vzácne spomienky. Zrejme je na ne zvrchovaný čas, ak už vlastne nie je neskoro... Aj uvedomenie si tejto skutočnosti viedlo organizátorov výstavy k tomu, že do bulletinu, ktorý vydali pri príležitosti ich jubileí, neumiestnili tradičné resumé z ich života a tvorby ale ich originálne súčasné spomienky a úvahy potvrdzujúce fakt, že motívy celoživotnej tvorby zostávajú často zahalené rúškom tajomstva, ktoré majstri odhaľujú a rozpletajú po celý život.

Obrovská láska a úcta k životu, predovšetkým však neustála radosť z tvorby - z diela, ktoré im rastie pod rukami - sú zrejme aj tajomstvom ich dlhovekosti popri zachovaní pamäti, zdravej mysle a záujmu o všetko, čo ich obklopuje.

Cieľom výstavy, ktorú Regionálne kultúrne centrum pri príležitosti ich vzácnych jubileí pripravilo, nebola prehliadka ich celoživotnej tvorby, ale iba jej symbolická pripomienka. Napriek svojej miniatúrnosti však obsahuje isté reprezentatívne diela vypovedajúce o zameraní ich remeselnej činnosti a ľudového umenia - časť pastierskeho a bačovského riadu a ľudové hudobné nástroje Jozefa Lenharta, tokárske výrobky a figurálne sústružené sochy Juraja Leporisa, pastierske biče a korbáče Jána Reisa.

Návštevníci výstavy sa z nich mohli tešiť nielen počas 25. ročníka Hornonitrianskych folklórnych slávností, ale až do polovice júla.

A. Lomnická

manželia Leporisovci a manželia Lenhartovci

Lenka Vaňová, speváčka ľudových piesní

Pozná ju takmer každý milovník folklóru a ľudovej piesne na hornej Nitre, ba mohli by sme povedať, že aj ďaleko za hranicami nášho regiónu. Je šťastným človekom. K tomuto krásnemu životnému pocitu prispievajú predovšetkým ľudové tradície, najmä ľudové piesne. Rada ich počúva, ale ešte radšej spieva. Spievať začala ešte ako štvorročná. No vtedy netušila, že ju ľudová pieseň bude sprevádzať po celý život. Jej vzťah k ľudovej piesni sa od detstva formoval v rodinnom prostredí pod vplyvom starej mamy Imeldy Janovcovej - vzácnej osobnosti a nositeľky tradícií a folklóru, zakladajúcej členky folklórnej skupiny Lubená v Poluvsí, ktorá sa dožila už 80 rokov. I keď dnes už neúčinkuje pravidelne v programoch folklórnej skupiny, je stále poradkyňou a informátorkou pri príprave programov. Lenka sa k ľudovej piesni však dostala hlavne pod vplyvom Doda Strečanského, zakladajúceho vedúceho folklórnej skupiny - muzikanta, folkloristu, speváka.

Lenka o ňom povedala: „ S týmto výnimočným človekom ma spájali nielen rodinné putá, ale aj vzťah k tradíciám našich predkov. Väčšinu piesní, ktoré poznám, pred desaťročiami Dodo zozbieral a spísal v obci Poluvsie a v pravnianskej doline." Dodnes z týchto zbierok čerpá folklórna skupina Lubená námety pre svoju činnosť.

O tom, že láska k tradíciám u nej zakorenila, svedčí i fakt, že už ako 14-ročná stála pri zrode folklórnej skupiny Lubená v Poluvsí a odvtedy neprestala účinkovať v programoch a spievať na rôznych podujatiach. Po tragickej smrti Doda Strečanského bola 5 rokov vedúcou tejto folklórnej skupiny. O jej organizačných schopnostiach svedčí fakt, že 10 rokov viedla detský folklórny súbor Malá Lubená v Poluvsí a dosahovala s ním mimoriadne úspechy na regionálnych, krajských i celoslovenských prehliadkach a festivaloch. Spolupôsobila i pri vedení detského folklórneho súboru Malý Kľak v Nitrianskom Pravne a dnes je hlasovou pedagogičkou detského folklórneho súboru Malý Vtáčnik v Prievidzi.

Okrem folklórnej skupiny Lubená spievala ešte aj vo folklórnom súbore Jánošík v Partizánskom a vo folklórnom súbore Vtáčnik v Prievidzi. A tak jej spev znel na folklórnych festivaloch na Slovensku, ale i v zahraničí - v Nemecku, Poľsku, Maďarsku, Taliansku, Česku.

Keď sme sa spýtali, ktoré sú jej najobľúbenejšie piesne, povedala: „ Piesne mám rada všetky, veď každú pieseň možno milovať, no najradšej mám tie naše z hornej Nitry."

Hovorí sa, že jablko nepadá ďaleko od stromu, alebo aká matka, taká Katka. Lenka zdedila krásny hlas po svojej starej mame a po nej zdedila krásny hlas i lásku k ľudovej piesni aj jej dcéra, Lenka Vaňová mladšia. A tak ako sa piesne zrodili a pretrvali, tak sa pomaly dedia a prenášajú na novú generáciu. Lenka Vaňová vydala pri príležitosti svojho životného jubilea v máji 2009 svoje prvé CD - Piesne z Hornej Nitry. Ak budete mať záujem, dá sa zakúpiť. Nech teda znejú prekrásne piesne hornej Nitry v podaní Lenky Vaňovej a potešia každého človeka.

Eva Henčelová

Pozvánky kultúrno-osvetovým pracovníkom

Prehliadka ZPOZ na druhý pokus

Vzhľadom na to, že pre časovú zaneprázdnenosť účinkujúcich kolektívov ZPOZ sa nemohla v júni uskutočniť regionálna prehliadka programov ZPOZ, presúvame ju **na utorok 21. septembra 2010 od 14.00 h.**

Uskutoční sa v priestoroch polyfunkčnej sály Regionálneho kultúrneho centra v Prievidzi. Využívame preto aj náš časopis Impulzy k výzve na účinkovanie na prehliadke. Hoci to už určite viete z propozícii prehliadky, zúčastniť sa jej môžete s akoukoľvek ukážkou práce vášho zboru pre občianske záležitosti - či už klasickým obradom (sobáš, rozlúčka so zosnulým, vítanie dieťaťa do života), alebo inou slávnosťou, ktorú ste pripravili pre vašich občanov (prijatie rodákov, jubilantov, jubilujúcich manželov..., Deň učiteľov, matiek, otcov, rozlúčka so školou ...) **Pre spestrenie programovej ponuky prehliadky vám na nej predstavíme mimoriadne zaujímavý program našich kolegýň z Hornonitrianskej knižnice prezentáciu novej detskej knihy. Myslíme si, že táto slávnosť vás svojou sviežosťou a invenčnosťou bude inšpirovať.**

V prípade, že máte záujem sa na prehliadke zúčastniť ako účinkujúci, nahláste svoju účasť najneskôr do 8. septembra 2010 písomne alebo telefonicky na adresu:

Mgr. Ľudmila Húsková (č. tel.: 046 512 18 10, 0915 735 441, e-mail: ludmila.huskova@rkc.tsk.skl)

Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, Záhradnícka 19, 971 01 Prievidza

Tentoraz sa vyberieme na sever

Druhým podujatím, ktoré pripravujeme, je tradičný zájazd starostov obcí, kultúrno-osvetových pracovníkov, členov ZPOZ a kronikárov do niektorého zo slovenských regiónov. V tomto roku pre vás chystáme návštevu kultúrnych zaujímavostí **Žiliny a Kysúc** s plánovaným výjazdom do poľského **Krakova.** Predpokladaný (ešte nepotvrdený) termín tohto zájazdu je 14. a 15. októbra. Po upresnení programu a termínu dostanete pozvánky spolu so záväznými prihláškami.

Vzdelávania nikdy nie je dosť

Do tretice pre vás pripravujeme školiteľský cyklus nazvaný **Verejné vystupovanie v samospráve**. Toto školenie je akreditované Ministerstvom školstva SR a jeho lektorom je **PhDr. Jozef Lapšanský**. Prvé stretnutie uskutočníme v decembri a ťažisko školiteľských stretnutí prebehne v prvom polroku 2011, tak aby sa ho mohli zúčastniť i novozvolení funkcionári miestnej samosprávy. Informáciu a prihlášku na školenie dostanete včas na adresy vašich obecných úradov.

Mgr. Ľudmila Húsková

kultúrno-poznávací zájazd 2008

Navštívte s deťmi galériu v prírode ...

Lesný park v Prievidzi je miesto, kam sa po celý rok, ale najmä v lete, vyberajú skupinky ľudí za relaxom. Posedia si v jednom z altánkov, opečú prinesenú klobásku či slaninku, alebo sa tí pohodlnejší a možno aj menej „romantickí" nechajú obslúžiť v tamojšej reštaurácii. Väčšina z nich však zároveň chtiac, nechtiac prechádza okolo drevených plastík, ktorých je tam každým rokom viac.

My vám ponúkame cielenú návštevu tejto galérie ľudovej plastiky v prírode spolu s vašimi deťmi. V rámci nej máte možnosť pozrieť si dnes už 21 veľkorozmerných sochárskych diel, ktoré tu postupne pribúdali ako produkty štyroch ročníkov sochárskych sympózií realizovaných Regionálnym kultúrnym centrom v Prievidzi v spolupráci s Tezasom, spol. s.r.o. Motívom organizátorov bolo spočiatku zatraktívnenie areálu lesoparku ako miesta, kde sa každoročne konajú Hornonitrianske folklórne slávnosti a zapojenie sa rezbárov do jednej z aktivít týchto slávností. Aj preto má väčšina plastík „ľudový" námet. Predstavujú najmä muzikantov (hráč na basu, gajdy, huslista, harmonikár, píšťalkár), remeselníkov (kolár, kováč, hrnčiar) a postavy z rozprávok (Janko Hraško, Morská víla) či postavy v kroji. V galérii plastík nechýba ani typická postavička z nedávnej histórie Prievidze - zametačka Petrona. Pri hľadaní námetov pre ďalšie ročníky sympózia je aj toto jedna z ciest ako umelecky sprítomňovať kolorit zašlých čias. Autormi sôch sú nielen známi rezbári hornej Nitry (Ladislav Polerecký, Ján Procner, Michal Barta, Jozef Janák, Milan Orság, Jozef Halmo, Branislav Petráš), ale aj iných regiónov Slovenska a Českej republiky. Každá socha je označená menom autora a jednoduchým názvom. Tak, ako väčšine umeleckých diel, ani týmto nechýba istá štylizácia od reality a tak prirodzene jedným z námetov hry s vašim dieťaťom pri cielenej návšteve tejto galérie môže byť hádanie názvov bez toho, že by si ich deti vopred pozreli, rozpoznávanie typických rekvizít a znakov prináležiacich určitým remeslám, muzikantom či rozprávkovým bytostiam. Sochy sú z dreva a tak deti môžu rozpoznávať aj jednotlivé druhy drevín - osobitne tých, ktoré sú vhodné na rezbu. Prezradíme Vám, že tie naše sú z topoľa, hoci trvácnejšou, zároveň však tvrdšou drevinou je dub. Najmäkšia na rezbu je však lipa.

Ak sa naozaj rozhodnete „našu" galériu v prírode navštíviť, nezabudnite si fotoaparát. Tu je fotiť dovolené a môžete si tak z tejto návštevy odniesť originálnu spomienku na seba a vaše dieťa v kontraste s rozmernejšou sochou.

A. Lomnická

...a tiež Galériu RegionArt pri RKC v Prievidzi

NUDA CEZ PRÁZDNINY? NIKDY!

Nevšedné pondelky pre tvorivých škôlkarov a „základákov"

KDE? Galéria RegionArt!

Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, Záhradnícka 19

- 9. august - Korálky od Natálky - výroba šperkov tradične i netradične...
- 16. august - Babičkina záhrada - spoznávanie liečiviek, ochutnávka čajov...
- 23. august - Vyrobené z lásky - darčekové predmety, pohľadnice, motané srdce...
- 30. august - tanečné krpce - lekcie ľudového tanca...

každý pondelok od 10.00 - 12.00 h, 13.00 - 15.00 h

Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi, Trenčiansky samosprávny kraj, K-2000, o.z.

Vás pozývajú na výstavu

z výtvarnej tvorby
Jozefa Jelenáka a Ľudmily Jelenákovej

TVÁR ČASU

Galéria RKC Regionart, Záhradnícka 19, v dňoch 23. 7. 2010 - 27. 8. 2010

Kotvy a krídla

K-2000 je občianskym združením, ktoré v sekcii kultúrno-osvetovej činnosti spája divadelné, tanečné, hudobné a iné zoskupenia. V roku 2010 sa K-2000 zapojilo do grantového programu Nadácie Orange pod názvom Kultúra bez bariér, kde so svojím projektom Kotvy a krídla uspelo. V tomto projekte využívame umenie ako nástroj na socializáciu znevýhodnených skupín. Ide o deti zo sociálnych zariadení, ktoré sa napriek zdravotnému hendikepu venujú rôznym umeleckým a tvorivým činnostiam, avšak v izolácii a bez možnosti prezentovať výsledky svojej tvorby a cítiť sa spoločensky akceptovanými. Prostredníctvom divadelných, hudobných a tanečných kreácií pripravujeme kultúrne podujatia zamerané na podporu kreativity, komunikačných a umeleckých schopností. V spolupráci s Regionálnym kultúrnym centrom v Prievidzi a miestnymi umelcami organizujeme koncerty, divadelné, alebo tanečné interaktívne predstavenia a tvorivé dielne zohľadňujúce skupiny hendikepovaných detí. Cieľom je vťahovať deti do deja špeciálnych vystúpení a podnietiť ich vlastný kreatívny prejav. Hlavným cieľom je sprístupniť deťom s rozličným znevýhodnením kultúru a umenie.

Každý človek má svoje kotvy a krídla. Kotvami detí, pre ktoré je tento projekt určený, je sociálne zázemie, prostredie, v ktorom žijú. Aj keď často nie je ich rodinným prostredím, potrebujú si k nemu vytvoriť vzťah tak, aby sa v ňom osobnostne aj citovo ukotvili a mali pocit istoty, stability. Až pevná pôda pod nohami a istota možného návratu im umožní vzlietnuť. Organizátori projektu chcú pomôcť deťom prostriedkami umenia poznávať samých seba, reflektovať svoje okolie, istoty, na ktoré sa môžu spoľahnúť, ľudí, ktorým môžu dôverovať - prostriedkami verbálnymi i neverbálnymi. Pomocou rozprávky - divadla, tanca a hudby im prezentovať situácie, nálady a pocity, s ktorými sa dokážu identifikovať, nachádzať analógie k vlastnému vnímaniu sveta , životnej situácii.

Do projektu sú zapojené špeciálne základné školy z Prievidze, Handlovej, Novák a Partizánskeho, špeciálne odborné učilište a praktická škola v Prievidzi, Nový domov, n.o. v Prievidzi, centrum sociálnej pomoci Domino, detský domov Handlová, Bojnice..... ktoré sa už zúčastnili na viacerých podujatiach v rámci tohto projektu, napr. Farebná paleta hudby- hudobné koncerty, ktoré pre deti pripravila ZUŠ L. Stančeka; vystúpenie tanečnej break-dance skupiny Základ mesta - Tancujem, lebo chcem; divadielko o Snehulienke - Z rozprávky do života; rozličné tvorivé dielne zamerané na prácu s hlinou, textilom. Samozrejme videli toho oveľa viac, zabezpečili sme pre deti dopravu na divadelné predstavenia Thalie pod Bojnickým zámkom a na Divadelnú jar Jána Roháča. Projekt má trvanie do septembra 2010 a organizátori majú pre deti ešte pripravené množstvo kultúrnych podujatí .

Monika Ergangová

Vplyv hudby na zdravotný stav človeka

V súčasnom pretechnizovanom svete je veľa fenoménov, ktoré vplývajú na človeka v pozitívnom ale aj negatívnom smere. Takýmto fenoménom je určite hudba, pretože sa s ňou stretávame denne a na každom kroku.

Vnímame ju pre jej krásu, čo určite blahodarne pôsobí na našu dušu i telo. Niekedy ju nevnímame priamo, ak pôsobí len ako zvuková kulisa a teda viac menej podľa svojej intenzity môže pôsobiť aj škodlivo množstvom zvuku, ktorý na nás dolieha.

V posledných desaťročiach, najmä pod vplyvom alternatívnych smerov v medicíne, sa čoraz viac zdôrazňuje vplyv zvuku na psychický a fyzický stav človeka. Dokonca sa už hovorí aj o zvukovej terapii, ktorú mnohí predstavujú ako modernú metódu. Vznikol aj nový odbor muzikoterapia čo v preklade znamená liečenie hudbou.

Ak sa pozrieme do histórie, zistíme že tu nejde o nič nové. Väčšinou sa nadväzuje na tradície starých kultúr. Už dávno je známa liečivá sila prírodných zvukov.

Z primitívnych spôsobov magického liečenia v spojení hudby, hlavne spevu s pohybom sa vyvinul aj určitý rituál, diferencovaný podľa jednotlivých ochorení. V súvislosti s takýmto liečebným rituálom napríklad Indiáni kmeňa Walla Walla nútili chorých svojho kmeňa spievať až niekoľko hodín denne, pretože verili, že pieseň ovplyvňuje liečenie.

Vzťah medzi hudbou a medicínou je teda taký starý, aké sú staré dejiny ľudstva. V starom Egypte predpisovali dokonca hudbu na recept ako liek. Už v prvých dobách biblických liečil Dávid hrou na harfu melanchóliu kráľa Saula. Platón a Pytagoras ale aj ďalší ich nasledovníci verili, že hudba založená na správnych harmonických číslach je dôležitým faktorom vývinu harmonického zdravého človeka. Okrem toho tvrdili, že hudba a tep človeka priamo matematicky súvisia. Celý stredovek žil v pevnej viere, že jemná hudba lieči všetky duševné choroby. Aj v neskoršom období si pochvaľovali hudbu ako medicínu, liečili si ňou depresie. Takýchto prípadov z dejín od staroveku cez stredovek by som mohol uvádzať stovky.

Hudba je teda „mágia". Bubny, drevené dychové nástroje, strunové nástroje, plechové dychové nástroje, spev, ale i všetko ostatné čo vydáva zvuk, zasahuje niektorú časť tela. Efekt vibrácií je prastarý a predsa akoby si to svet len teraz začal uvedomovať. Veď prvým hudobným prvkom, ktorý každý z nás vníma už pred narodením, je tlkot matkinho srdca. Ďalším muzikoterapeutickým postupom sú uspávanky.

Podľa zachovaných správ a dokladov bola hudba už v minulosti, skutočne zaraďovaná medzi liečebné prostriedky. Skutočne prospešný vplyv hudby na človeka je nepopierateľný a najnovšie výskumy lekárov a vedcov to potvrdzujú.

Znovu sa vrátim k názvu muzikoterapia z dnešného pohľadu: Je to jedna z progresívnych liečebno - výchovných metód, pri ktorej sa využiva hudba ako metóda liečenia všetkých funkčných telesných abnormalít. Vychádza predovšetkým z názorov jednoty psychiky a somatiky človeka a dá sa využiť pri liečení a rehabilitácii rôznych ochorení. Hudbu možno aplikovať pri chirurgických a stomatologických operáciach ako prostriedok zmierňujúci bolesť, úzkosť a strach, ďalej v poinfarktových stavoch, ako aj pri psychicky a somaticky narušených jedincoch a taktiež pri liečení dlhotrvajúcich chorôb. Pritom výhodou je skutočnosť, že na túto metódu nemusia byť pacienti nijako osobitne pripravení a pôsobí na všetkých jedincov bez ohľadu na vek a pohlavie.

Je dokázané, že hudbu počúvame nielen ušami, ale celým telom. Toto vedeli už starí šamani, ktorí svojimi spevmi dokázali zmeniť krvný tlak, frekvenciu srdcového rytmu, krvný obeh, vylučovanie žalúdočných štiav, schopnosť videnia a mnoho ďalších faktorov.

Hudba má veľký vplyv aj na psychiku človeka. Liečivá terapia, pripomínajúca prírodné zvuky, je v modernom svete známa pod pojmom ezoterická hudba. Je to svojim spôsobom relaxačná hudba, ktorej tvorcovia pochopili súvislosť vplyvu rôznych zvukov a tónov na ľudskú psychiku. Vznikali zaujímavé hudobné kompozície, ktoré tým, že sa poslucháč sústredene započúva a nechá prenikať hudbu do svojho vedomia, postupne prestáva vnímať svoje okolie a odovzdáva sa príjemnej melódii, ktorá ho vedie k hlbokej relaxácii a napomáha vrátiť schopnosť koncentrácie. Ezoterická hudba je špecifická hudba, ktorá vyplavuje stresy a negatívne zážitky, napomáha orientovať myseľ pozitívnym smerom, napĺňa dušu harmonickým súzvukom s prírodou, nakoľko sú v nej zakomponované zvučné tóny z prírody.

PhDr. Slavomír Solárik, PhD.
Vysokoškolský učiteľ a muzikoterapeut
Akadémia umení v Banskej Bystrici

VIETE, ŽE...

aj topánky majú svoju históriu?

Povedané jazykom starých Prievidžanov, topánky sú neodmysliteľná vec na naše „špacírštangle alebo čmanty". Sprevádzajú nás počas celého dňa, uľahčujú nám život, zároveň skrášľujú náš vzhľad, preto sú nevyhnutným módnym doplnkom. Topánky chránia naše nohy pred nepriaznivými vplyvmi prostredia. Hovorí sa, že oči sú oknom do duše, topánky sú bránou k psychike nositeľa. Obuvou dokážeme rozlíšiť pohlavie a vyjadriť spoločenské postavenie, osobnosť, sexualitu, národnosť, náboženstvo, profesiu či politickú orientáciu. Topánky vypovedajú o našej totožnosti, o tom, akí sme. A každá topánka má aj svoj príbeh...

Viete, že nosíme topánky viac ako 40 000 rokov? V týchto mesiacoch v Arménsku objavili archeológovia najstaršiu koženú topánku na svete - má 5 500 rokov, dátovo predbehla aj egyptské pyramídy v Gíze. Bola vyrobená z jedného kusa kravskej kože a má podobný dizajn ako topánky, ktoré sa nosili v Írsku v 50. rokoch 20. storočia. Tento typ obuvi sa používal ešte tisíce rokov.

Väčšina starovekých kultúr nepovažovala bosú nohu za nedôstojnú alebo ako dôkaz chudoby. Veľmi obľúbeným typom obuvi v staroveku boli voľné a vzdušné sandále, ktoré sa líšili podľa miesta vzniku a národa. Boli ideálnou obuvou v krajinách so suchým a teplým podnebím. Nosili ich predovšetkým panovníci či panovníčky a kňazi. Ženy si zdobili chodidlá šperkami. Poznáme rôzne druhy sandálov - egyptské, grécke, rímske atď. Rímske cisárovné nosili sandále s podrážkami zo zlata a na remienkoch mali kúsky drahokamov. Egypťania a Rimania si kreslili na podrážky sandálov tváre nepriateľov, aby mohli po nich akože šliapať. Indovia mali radi papučky so špičkou zdvihnutou nahor alebo sandále s podrážkou a gombíkom medzi palcom a ostatnými prstami. Ich hinduistická viera zakazuje používať kravskú kožu, preto sandále vyrábali z dreva potiahnutého striebornou vrstvou. Obyčajné drevené sandále nosili európski chudobní ľudia v stredoveku. Františkánski mnísi nimi vyjadrovali pominuteľnosť svetského prepychu. Až do 14. - 15. storočia obuvníci šili pevné topánky z kože na jedno kopyto, jednoducho rovnaké pre pravú aj ľavú nohu. Ich nosenie nebolo pohodlné. V časoch gotiky museli mužskí nositelia topánok vynakladať nesmierne úsilie kvôli prestíži u žien. Móda určovala vtedajším mužom špicaté topánky - črievice, nazývané šinágle. Balansovaním dosiahli akú takú stabilitu. Čím bol dlhší dohora obrátený špic, dosahujúc dĺžku niekoľkých desiatok centimetrov, tým bol jeho nositeľ úspešnejší u dám. Ten, čo nosil topánky s najdlhšími špičkami, musel si špice priväzovať k pásu alebo ku kolenám, aby sa o ne nepotkýnal a mohol urobiť krok. Ohnutá špička tureckých črievíc pochádza z 12. storočia, kedy dĺžka topánky naznačovala zámožnosť majiteľa. Keď bol tento trend na vrchole, merala topánka od päty ku špičke 80 centimetrov. Po roku 1450 sa špičky skrátili aj zaguľatili, obuvníci vymýšľali najrozmanitejšie tvary a ozdoby. Renesančné dámy nosili koturny - korkové alebo drevené topánky s vysokou podrážkou. Táto obuv bola zavedená aj z praktických dôvodov, totiž ulice európskych miest boli veľmi špinavé a blatisté. Výška podrážok rástla až tak, že komorné či slúžky museli podopierať šľachtičné pri chôdzi. Šľachtici nosili „kačacie zobáky, medvedie laby, volské tlamy, oslie papule", ktoré boli najčastejšie šité zo žltej alebo čiernej kože. Obuvnícki majstri využívali aj iné materiály ako kožu, topánky šili aj z hodvábu a zamatu. Takéto topánky, ako aj šaty, boli pre šľachticov hotovým majetkom. Pôvod podpätkov pochádza z predkresťanského obdobia, kedy egyptskí mäsiari nosili vysoké podpätky, aby ich nohy nezmáčala krv. Roku 1533 si drobná Katarína Medicejská priviezla z Florencie svadobné črievičky na vysokých podpätkoch. Na francúzskom kráľovskom dvore sa spustila éra dámskych topánok s podpätkami. Podpätky boli dlhé 12 i viac centimetrov, preto dámy museli nosiť paličky, aby dokázali udržať svoju rovnováhu. Podpätky sa objavili aj v 17. storočí spolu s topánkami po členky, zdobené stuhami, rozetami, veľkými mašľami.

Francúzsky kráľ Ľudovít XIV. nebol veľmi vysoký muž, preto si obúval topánky na vyššom korkovom podpätku potiahnutom červenou kožou. Týmto štýlovým dizajnom obuvi kráľ „Slnko" ovplyvnil aj ostatných na kráľovskom dvore. Muži nosili topánky s podpätkami pomaľovanými rustikálnymi alebo romantickými výjavmi. Túto nepraktickú obuv si nemohli dovoliť poddaní a remeselníci. Takto sa červené podpätky a červené okraje podrážok stali symbolom spoločenského postavenia i majetkových pomerov dvorných dám a pánov - výsada len privilegovanej vrstvy v Európe. V 18. stor. a na začiatku 19. storočia začali urodzené dámy nosiť črievičky s krehkými podrážkami a na vysokom podpätku, ale vydržali len malé množstvo krokov. Boli bohato zdobené a vyrábané z luxusných materiálov (brokát, zamat, hodváb, satén, jemná koža). Táto módna obuv vyjadrovala bohatstvo svojho nositeľa. Francúzska kráľovná Mária Antoinetta (dcéra cisárovnej Márie Terézie) mala slúžku, ktorej jedinou úlohou bolo ošetrovať 500 párov domácich črievičiek, ktoré boli zoradené podľa veku, farby a štýlu. Benátski obuvníci všívali do črievičiek také obrovské množstvo zlata a diamantov, že ich počet musel byť obmedzený zákonmi. O niekoľko rokov neskôr pre dámske domáce črievičky nebola žiadna látka prepychová a tak na prelome storočí sa stala značka Hellstern synonymom luxusných topánok. Ich dôležitou súčasťou sa stali biele alebo telové pančuchy, ktoré boli bohato ozdobne vyšívané. Muži si obúvali čierne kožené čižmy bez ozdôb. V 19. storočí jemné črievičky vystriedali polovysoké šnurovacie topánky ale i lodičky alebo nízke čižmy. Zmenu podmienili rýchle sociálne a ekonomické zmeny, ženy začali pracovať v továrňach a úradoch. V 80. a 90. rokoch 19. storočia bolo nemysliteľné, aby na seba slušná žena na

verejnosti pútala pozornosť. Tieto pravidlá diktovali aj topánkovú módu, ktorá bola v tmavých farbách. Jednoduché ozdoby - rozmanité spony dodávali klasickým lodičkám najväčší pôvab. V období 20. storočia sa celé topánky po členky prestali nosiť a nastúpili nízke poltopánky. Mnoho druhov pôvodne pánskych topánok (šnurovacie poltopánky a črievice, mokasíny, jachtárske topánky, tenisky, bežecké topánky) sa prispôsobovalo ženskej nohe. Stále viac žien sa začalo aktívne venovať športu. Obúvali si pohodlné látkové tenisky s gumenými podrážkami - plátenky. V 30. a 40. rokoch minulého storočia boli topánky, v ktorých bolo vidno prsty nôh, považované za nemravné. Ženské topánky s ihličkovými podpätkami sa stali najmódnejšou obuvou koncom 50. rokov, napriek varovaniam lekárov kvôli častým zlomeninám a vytknutým členkom. V 80. rokoch sa bežecké topánky - tenisky stali mestskou obuvou, kedy americké ženy kráčali do práce v kostýmoch a teniskách. Odolné dreváky pochádzajú z vidieka. Ľudia si ich obúvali pri práci na poli, aby sa nezabárali do vlhkej pôdy. Šesť storočí do roku 1915 boli univerzálnou obuvou pre obyvateľov severnej a strednej Európy. Prvým známym vyobrazením vysokých topánok sú kresby na stene jaskyne v Španielsku z obdobia pred 15 000 rokov. Vysoké topánky boli vždy symbolom sily. Piráti a pašeráci nosili vysoké topánky siahajúce až ku stehnám, lebo do nich ukrývali ukradnuté alebo pašované cennosti. Celé storočia si vysoké topánky mohli obúvať len muži, ženy boli odkázané na nosenie nepraktických krehkých črievičiek, ktorými sa nedalo chodiť kdekoľvek. Až do 30. rokov 19. storočia nemohli ženy, ktoré nepracovali, nosiť v bežnom živote vysoké topánky. V 20. storočí prvýkrát vznikali rôzne nové štýly vysokých ženských topánok vo svete módy.

Keď uzavrieme chronológiu vývoja a módnosti topánok, dospejeme k záveru, že jediné topánky, ktoré skutočne potrebujeme, sú pevné topánky, jednoduché dreváky, pohodlné mokasíny alebo sandále. Tie ostatné sú sny, idey, naplnenia tajných predstáv obuvníckych návrhárov.

So šitím obuvi vznikli aj priezviská ako napríklad Švec, Ševec, Ševc, Schuster. Šustri a ševci sa delili na kasty. Vyššia kasta bola tá, ktorá šila iba nové topánky a takéhoto remeselníka volali „novák". Preto je u nás i v susednej krajine - v Čechách veľa Novákovcov. Nižšia kasta mohla obuv iba opravovať.

Určite vás pobavia zaujímavosti zo sveta topánok, ktoré som objavila na internete:

(http://zena.sme.sk/c/5038851/majstri-rozpravkovych-crieviciek.html)

* ženy v západných krajinách vlastnia priemerne tridsať párov topánok,
* ženy v krajinách tretieho sveta sú rady, ak majú jedny,
* ceny topánok luxusných značiek sa pohybujú v stovkách až tisíckach dolárov,
* ženy poznajú lásku na prvý pohľad aj k topánkam, u normálnych mužov tento jav zatiaľ nebol zdokumentovaný,
* bohaté zberateľky topánok vlastnia často aj niekoľko stoviek párov, niektoré si neobujú ani raz, považujú ich za umelecké dielo, na ktoré sa stačí pozerať, podľa psychológov im ide skôr o to, topánky vlastniť, ako ich nosiť
* podľa prieskumov sú niektoré ženy v západných krajinách schopné minúť na jeden pár topánok týždňovú výplatu (čo pri našich platoch nie je nič poburujúce),
* topánky sa odpradávna považovali za symbol statusu a bohatstva,
* ženy dodnes túžia po krásnych kvalitných topánkach, mužom stačia kvalitné autá,
* menšie ženské chodidlo považujú všetky kultúry za erotickejšie ako veľké,
* 88 percent žien má tendenciu kupovať si menšie topánky,
* typickým znakom topánok od špičkových dizajnérov je, že opticky lichotia chodidlu a zmenšujú ho,
* mužom sa páčia vyšportované ženské nohy, ale obuté vo vysokých erotických a elegantných sandáloch,
* väčšina súčasných žien je ochotná v mene krásy trpieť vo vysokých topánkach iba pri výnimočných príležitostiach,
* v päťdesiatych rokoch minulého storočia ženy strávili vo vysokých lodičkách celé dni,
* medzi špičkových dizajnérov topánok minulého storočia patria aj André Perugia, David Evins, Jimmy Choo, Charles Jourdan, Christian Louboutin, Diego dela Valle, Michel Perry, Todd Oldham, Jan Jansen, Viviene Westwood.

Jana Hvojniková

Zdroj: Internet

Milena Lamarová a Ľudmila Kybalová: Estetika odievania, SPN Bratislava, 1988,
Linda O´Keeffeová: Boty, Slovart, 2008

mediálni partneri

RÁDIO BETA Bojnice
RTV Prievidza
MY-PRIEBOJ - Hornonitrianske noviny
Regionálne noviny PRIEVIDZSKO
www. prievidzamusic.sk
portál o hudobnom dianí v Prievidzi a okolí
www. tsk.sk
www.akciepd.sk
www.mestsky-hlasnik.sk
www.magurastrazov.sk
www.kedykam.sk
www.prievidza24.sk

Pozor!

naše tel. čísla

Ľudmila Húsková - riaditeľka:	**512 18 10**
Gabriela Čičmancová -sekretariát:	**512 18 11**
Emília Gamanová - ekonómka:	**512 18 14**
Eva Henčelová - ved. odd.:	**512 18 15**
fax:	**512 18 37**
Peter Cagáň - odb. prac.:	**512 18 13**
Monika Ergangová - odb. prac.:	**512 18 18**
Magda Hianiková - odb. prac.:	**512 18 20**
Jana Hvojniková - odb. prac.:	**512 18 26**
Amália Lomnická - odb. prac.:	**512 18 16**
Katarína Súkeníková - odb. prac.:	**512 18 23**

Ďalšie zaujímavosti o RKC sa dozviete na
www.rkcpd.sk
nájdete tu aj posledné čísla Impulzov.

IMPULZY PRE MIESTNU KULTÚRU

INFORMAČNO-PORADENSKÝ SPRAVODAJCA PRE KULTÚRNOOSVETOVÝCH PRACOVNÍKOV
Vydalo: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi
Zostavila: Mgr. Ľudmila Húsková * Zodpovedná redaktorka: Mgr. Ľudmila Húsková
Tlač: Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi * Grafická úprava: Tibor Bartoš
Tel.: 046/ 512 18 10 * e-mail: rkc@rkc.tsk.sk * júl 2010 * náklad 300 kusov * nepredajné
Tlač registrovaná MK SR, e.č.: EV 2997/09